

Mark^{ist} Tutum

Sınıf Mücadelesinde

Milliyetçilik ve Ekonomik Yaşam

Lev Troçki
30 Kasım 1933

İtalyan faşizmi, ulusal “mukaddes egoizmi” yegâne yaratıcı etken olarak ilân etti. Alman faşizmi insanlık tarihini milli tarihe indirgedi ve akabinde de milleti ırka, ırkı da kana. Dahası, politik olarak faşizme ulaşmamış –ya da daha doğrusu pençesine düşmemiş– ülkelerde, ekonomik sorunlar giderek ulusal çerçeveye sıkıştırılmaktadır. Birçoğu bayraklarının üstüne açıkça “otarşı” yazacak cesarete sahip değil. Ancak politika, her yerde ulusal yaşamı dünya ekonomisinden mümkün olduğunca kendi içine kapalı bir ayrılığa doğru itiyor. Sadece yirmi yıl önce, okul kitapları, zenginliğin ve kültürün üretimindeki en güçlü etkenin, insanoğlunun doğal ve tarihsel gelişiminin parçası olan uluslararası işbölümü olduğunu öğretiyordu. Şimdi, dünya ticaretinin tüm kötülüklerin ve tehlikelerin kaynağı olduğu ortaya çıktı. Haydi yuvaya! Sine-i millete dönün! Japon “otarşisinde” bir gedik açarak patlamaya sebep olan Amiral Perry’nin hatasını düzeltmek de yetmez, bunun yanı sıra insanlığın kültürel alanının böylesi bir büyüklükte genişlemesine yol açan Kristof Kolomb’un çok daha büyük hatası için de bir düzeltme yapılmalıdır.

Mussolini ve Hitler tarafından keşfedilen ulusun süregelen değeri, şimdi on dokuzuncu yüzyılın yanlış değerlerinin; demokrasi ve sosyalizmin karşısına çıkarılmıştır. Burada da el kitapları ile ve daha da kötüsü tarihin çürütülemez olguları ile uzlaşmaz bir çelişkiye düşüyoruz. Sadece kasıtlı cehalet, ulus ve liberal demokrasi arasında keskin bir tezat betimleyebilir.

Nitekim modern tarihte, diyelim ki Hollanda’nın bağımsızlık mücadelesi ile başlayan tüm kurtuluş hareketleri, hem demokratik ve hem de ulusal bir karaktere sahiptirler. Baskı altındaki ve parçalanmış ulusların uyanışı, sayısız parçalarını birleştirme ve yabancı boyunduruğu söküp atma mücadeleleri, politik özgürlük için mücadele olmaksızın imkânsız olurdu. Fransız ulusu on sekizinci yüzyıla girilirken demokratik devrimin fırtınaları ve gerilimleri içinde pekişti. İtalyan ve Alman ulusları on dokuzuncu yüzyıldaki bir dizi savaşımlardan ve devrimlerden doğdu. Özgürlüğe ilk adımını on sekizinci yüzyıldaki ayaklanmasıyla atan Amerikan ulusu, son olarak İç Savaşta Kuzeyin Güney üzerindeki zaferi ile güçlü gelişimini garanti altına aldı. Ne Mussolini, ne de Hitler ulusun mucidi değildir. Modern anlamda –ya da çok daha doğrusu burjuva anlamda– yurtseverlik, on dokuzuncu yüzyılın ürünüdür. Fransız halkının ulusal bilinci belki de en tutucu ve istikrarlı olanıdır; ve bugüne kadar demokratik geleneklerin pınarlarından beslenmiştir.

İnsanlığın Ortaçağın tüm özgünlüklerini fırlatıp atan ekonomik gelişimi, ulusal sınırlar içerisinde durmadı. Dünya ticaretinin büyümesi ulusal ekonomilerin oluşumu ile paralel gerçekleşti. Bu gelişme eğilimi –hangi düzeyde olursa olsun ileri ülkeler için–, ifadesini, çekim merkezinin içerden yabancı pazarlara taşınmasında buldu. On dokuzuncu yüzyıl, ulusun kaderinin onun ekonomik yaşamının kaderi ile birleşmesiyle mimlendi, fakat yüzyılımızın temel eğilimi ulus ile ekonomik yaşam arasındaki büyüyen çelişkidir. Avrupa’da bu çelişki geçirilemeyecek kadar keskin hale gelmiştir.

Alman kapitalizminin gelişimi en dinamik karakterde olanıydı. On dokuzuncu yüzyıl ortalarında Alman halkı kendisini düzinelerce feodal vatanın kafesleri içerisine hapsedilmiş hissediyordu. Alman imparatorluğunun kurulmasından kırk yıldan daha az bir süre sonra, Alman sanayisi ulusal devletin çatısı içinde boğuluyordu. [İlk] dünya savaşının ana nedenlerinden biri Alman sermayesinin daha geniş bir alana girme çabalarıdır. Hitler 1914-18 yılları arasında bir onbaşı olarak Alman ulusunu birleştirmek için değil, kendisini şu meşhur “Avrupa’yı örgütle!” çözümlemesinde ifade eden uluslarüstü, emperyalist bir program adına savaştı. Alman militarizminin egemenliği altında birleşmiş Avrupa, çok daha büyük bir girişim –tüm gezegenin örgütlenmesi– için tohum toprağı olacaktı.

Ancak Almanya hiç de bir istisna değildi. O, sadece diğer ulusal kapitalist ekonomilerin eğilimlerini daha yoğun ve saldırgan bir tarzda ifade etti. Bu eğilimlerin arasındaki çatışma savaşıla sonuçlandı. Savaş, gerçekten de, tarihin tüm büyük altüst oluşları gibi birçok tarihi sorunu kışkırtırken, geçerken de Avrupa’nın daha geri bölgelerinde –Çarlık Rusya’sında ve Avusturya-Macaristan’da– ulusal devrimlere itki verdi. Ancak bunlar geçip gitmiş bir dönemin gecikmiş yankılarıydılar. Esasen, savaş emperyalist karakter taşıyordu. İlerleyen tarihsel gelişmenin bir sorununu, uluslararası işbölümü tarafından hazırlanmış olan tüm arena üzerinde ekonomik yaşamı örgütlenme sorununu, ölümcül ve barbarca yöntemlerle çözmeye girişti.

Savaşın bu soruna çözüm bulamadığını söylemeye gerek yok. Tam tersine Avrupa’yı hiçbir zaman olmadığı kadar atomize etti. Avrupa ve Amerika’nın birbirlerine bağımlılığını ve aynı zamanda da aralarındaki rekabeti derinleştirdi. Sömürge ülkelerin bağımsız gelişimlerini canlandırdı ve eş zamanlı olarak da metropol merkezlerin sömürge pazarlarına olan bağımlılığını keskinleştirdi. Savaşın bir sonucu olarak geçmişin tüm çelişkileri ağırlaştı. Amerika’nın yardım ettiği Avrupa harap olmuş ekonomisini tepeden tırnağa onarmakla meşgul iken, savaştan sonraki bu beş yıllık dönem görmezlikten gelinebilirdi. Ancak üretici güçleri restore etmek, kaçınılmaz olarak savaşa neden olan tüm bu uğursuzlukların baskın güç haline gelmelerini ifade

ediyor. Geçmişin tüm kapitalist krizlerinde sentezlenmiş müstakbel krizler herşeyden önce *ulusal* ekonomik yaşamın krizlerini betimliyor.

Milletler Cemiyeti, savaşın çözmeden bıraktığı görevleri militarizmin dilinden diplomatik paktların diline çevirmeye girişti. Ludendorff [1] kılıçla “Avrupa’yı örgütlemek”te başarısız olunca, Briand [2] tatlı bir diplomatik söylemle “Avrupa Birleşik Devletleri”ni yaratmaya girişti. Ancak, sonu gelmeyen politik, ekonomik, mali, parasal ve gümrük tarifelerine ilişkin bir dizi görüşme, egemen sınıfların dönemimizin ertelenemez ve yakıcı görevleri karşısındaki iflâslarının panoramasını gözler önüne serdi yalnızca.

Teorik olarak, bu görev şu şekilde formüle edilebilir: Avrupa’nın ekonomik birliği, orada yaşayan halkların kültürel gelişimlerinin tam serbestliği korunurken nasıl garanti altına alınabilir? Birleşmiş Avrupa, koordine edilmiş bir dünya ekonomisi içine nasıl dahil edilecek? Bu sorunun çözümüne ulusun tanrılaştırılması ile değil, ancak tam da tersine üretici güçlerin ulusal devlet tarafından onlara yüklenen prangalardan tamamen kurtarılması ile ulaşılabilir. Ancak askeri ve diplomatik yöntemlerin iflâsı ile demoralize olmuş Avrupa’nın egemen sınıfları, bu göreve bugün tam ters uçtan yaklaşıyor, yani ekonomiyi güç kullanarak günü geçmiş ulusal devlete tâbi kılmaya çalışıyorlar. Procrust yatağı efsanesi büyük bir ölçekte yeniden üretiliyor. Modern teknolojik çalışmalara uygun geniş bir alan açmak yerine, egemenler, ekonominin canlı organizmasını doğrayıp parçalara ayırıyorlar.

Mussolini yeni bir program üzerine konuşmasında “ekonomik liberalizmin”, yani serbest rekabetin saltanatının ölümünü selamladı. Bu düşüncenin kendisi yeni değildir. Tröstler, sendikalar ve karteller çağı serbest rekabeti geçmişe gömeli çok oluyor. Ancak tröstler, sınırlı ulusal pazarlarla, liberal kapitalizmin teşebbüslerine göre daha az uzlaşabilirler. Tekel, dünya ekonomisinin ulusal pazarı bağımlı kılması ile orantılı olarak rekabeti yuttu. Ekonomik liberalizm ve ekonomik milliyetçilik aynı zamanda günü geçmiş hale geldiler. Ekonomik yaşamı, milliyetçilik cesedinden virüs aşıl原因arak koruma girişimleri, faşizm adlı bir kan zehirlenmesi ile sonuçlandı.

İnsanlığın tarihsel yükselişini sağlayan şey, mümkün olan en yüksek miktarda ürüne en az emek harcayarak ulaşma dürtüsüdür. Kültürel gelişimin bu maddi temeli bize toplumsal rejimleri ve politik programları değerlendirebileceğimiz en esaslı kriterleri de sağladı. İnsan toplumu alanında emeğin üretkenliği yasası, mekanikteki yer çekim yasası ile aynı önemdedir. Köleliğin yamyamlık, serfliğin kölelik, ücretli emeğin serflik karşısındaki zaferi tarafından tayin edilen, gelişimin dışında kalmış toplumsal oluşumların yok oluşu ancak bu acımasız yasanın kanıtıdır. Emeğin üretkenliği yasası, yolunu, düz bir hat üzerinde değil, çelişik bir tarzda, ani hamleler ve geri çekilmelerle, sıçramalar ve zikzaklarla, yolu üstündeki coğrafi, antropolojik ve toplumsal engelleri aşarak bulur. Tarihte bu kadar çok olan “istisnalar”, gerçekte sadece “kuralın” kendine özgü kırılmalarıdır.

On dokuzuncu yüzyılda, en yüksek emek üretkenliği için mücadele, çoğunlukla, çevrimsel dalgalanmalar aracılığıyla kapitalist ekonominin dinamik dengesini sağlayan serbest rekabet biçimini aldı. Ancak tam da ilerici rolü nedeniyle rekabet, tröstlerin ve sendikaların inanılmaz boyutlarda yoğunlaşmasına neden oldu ve bu da sırasıyla ekonomik ve toplumsal çelişkilerin yoğunlaşması anlamına geliyordu. Serbest rekabet, civciv yerine bir timsaha kuluçkaya yatan bir tavuğa benziyor. Soyunu devam ettirmeyi başaramaması hiç de şaşırtıcı değil!

Ekonomik liberalizm miadını tamamen doldurmuştur. Onun Mohikanları giderek daha az inançla güçlerin otomatik etkileşimine başvuruyorlar. Gökdelen tröstleri insan ihtiyaçları ile örtüştürebilmek için yeni yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Toplumun ve ekonominin yapısında radikal değişiklikler olmalıdır. Fakat yeni yöntemler eski alışkanlıklarla ve sonsuz kez daha önemlisi, eski çıkarlarla çelişmektedir. Emeğin üretkenliği yasası, kendisinin diktiği duvarları azgınca dövüyor. Modern ekonomik sistemin muazzam krizinin temelinde yatan şey işte budur.

Ulusal ve uluslararası ekonominin yıkıcı eğilimlerinden bihaber muhafazakâr politikacılar ve teorisyenler, aşırı gelişen teknolojinin mevcut kötülüklerin esas nedeni olduğu değerlendirmesine meyletmektedirler. Daha trajik bir paradoksu kurgulamak gerçekten de zor! Bir Fransız politikacı ve sermayedar olan Joseph Caillaux [3], kurtuluşu mekanizasyonun ilerlemesi üzerine yapay sınırlamalarda görmektedir. Böylece liberal doktrinin en aydınlanmış temsilcileri aniden yüzyıllarca öncesinin dokuma tezgâhlarını parçalayan cahil işçilerinin hislerinden ilham aldılar. Ekonomik ve sosyal ilişkiler alanının nasıl olup da yeni teknolojiye uyarlanacağına dair önümüzdeki görevler tepetaklak edilmekte, üretici güçlerin eski ulusal arenaya ve toplumsal ilişkilere uydurulmak üzere nasıl zapt edileceği ve biçileceği sorunu olarak gösterilmektedir. Timsahın tavuk yumurtasına nasıl geri sokulacağı fantastik sorununu çözmek için sarf edilecek çabalar üzerine Atlantik’in her iki yakasında da en ufak bir zihinsel enerji harcanmamıştır. Ultra-modern ekonomik milliyetçilik, kendi öz gerici karakteri tarafından kati suretle mahkûm edilmiştir; insanın üretici güçlerine engel olmakta ve onları zayıflatmaktadır.

Kapalı ekonomik politikalar, diğer ülkelerin ekonomi ve kültürlerini başarıyla verimli kılabilen sanayi dallarının yapay olarak daraltılması anlamına gelir. Aynı zamanda da ulus toprağında yeşerebilmesi için elverişli koşulların olmadığı sanayi dallarının yapay olarak oluşturulması anlamına gelir. Ekonomik kendine yeterlilik uydurması böylece her iki yönde de korkunç genel harcamalara neden olur. Bu da enflasyon demektir. On dokuzuncu yüzyıl boyunca, değer evrensel bir ölçüsü olarak altın, adına layık tüm parasal sistemlerin temeli oldu. Altın standardından ayrılışlar, dünya ekonomisini, tarife duvarlarının yaptığından bile daha başarılı bir şekilde böler. İş ilişkilerin kargaşasının ve uluslar arasındaki ekonomik bağların kargaşasının bizzat ifadesi olan enflasyon, kargaşayı şiddetlendirir ve onun işlevsel halden organik hale dönüşmesine yardımcı olur. Böylece “ulusal” para sistemi, ekonomik milliyetçiliğin uğursuz eserini taçlandırılmaktadır.

Bu okulun en gözüpek temsilcileri, kendilerini ulusun kapalı bir ekonomi altında yoksullaşırken daha “birleşik” hale gelmesi (Hitler) ve dünya pazarının öneminin düşmesi ile dış çatışma nedenlerinin de azalması olasılıkları ile teselli ediyorlar. Böylesi umutlar, sadece otarşi doktrininin hem gerici ve hem de büsbütün ütopya olduğunu teşhir etmektedir. Gerçek, geleceğin korkunç çarpışmalarının laboratuvarının aynı zamanda milliyetçiliğin üreme alanları olduğudur; emperyalizm aç bir kaplan gibi yeni bir sıçrama için kendini toparlamak üzere ulusal inine çekiliyor.

Gerçekten de, kendilerini ırkın “ebedi” yasalarına dayandırıyorlar görünür ekonomik milliyetçilik teorileri, dünya krizinin gerçekte ne kadar umutsuz olduğunu göstermektedir –katı gereksinimin faziletlerini ortaya koyan klasik bir örnek. Tanrının unuttuğu küçük bir istasyonda, kazaya uğramış bir trenin çıplak banklarda soğuktan titreyen yolcuları, tahammüllü bir şekilde, birbirlerini kulun rahatlığının ruhu ve bedeni yoldan çıkardığına inandırabilirler. Ama hepsi de vücutlarını temiz çarşafların arasına atabilecekleri bir yere kendilerini götürecek bir lokomotifin hayalini kurarlar. Tüm ülkelerdeki iş dünyasının ilgilendiği ilk şey, ulusal pazarın sağlam yatağında komada bile olsa dayanmak, bir şekilde hayatta kalmaktır. Ancak tüm bu istenmeyen çilekeşlik, yeni bir dünya “konjonktürünün”, yeni bir ekonomik dönemin güçlü bir makinesine olan hasrettir.

O gelecek mi? Tahminler, bunun, hepten imkânsız değilse bile, bütün ekonomik sistemin mevcut yapısal tahribatı nedeniyle zor olduğunu gösteriyor. Eski sınıai çevrimler, sağlıklı bir vücudun kalp atışları gibi sürekli bir ritme sahiptiler. Savaştan bu yana, ekonomik evrelerin düzenli dizilişini artık gözlemlemiyoruz; yaşlı kalp teklıyor. Üstelik, sözde devlet kapitalizmi politikası mevcuttur. Sürekli hareket halindeki çıkarların ve toplumsal tehlikelerin basıncıyla, hükümetler, birçok durumda sonuçlarını kendilerinin dahi önceden göremeyeceği acil tedbirlerle ekonomi alanına dalmaktadırlar. Ancak, planlı denetimdeki bilinçli girişimler gibi ekonomik güçlerin temel faaliyetini de uzun süreliğine altüst edecek yeni bir savaş olasılığı bir tarafa bırakılacak olsa bile, İngiltere’deki ve bir dereceye kadar da Amerika’daki mevcut elverişli belirtiler, baharı getirmeyen ilk kırlangıçlar olduklarını sonradan kanıtlasalar da, kanıtlamasalar da, biz yine de kriz ve çöküşten canlanmaya doğru bir dönüş noktasını güvenle öngörebiliriz. Krizin yıkıcı işlevi, yoksullaşmış insanlığın yeni bir mal kitlesine ihtiyaç duyacağı noktaya – tabii eğer henüz ulaşamamışsa– ulaşmalıdır. Bacalar tütecek, tekerlekler dönecek. Ve canlanma yeteri kadar olgunlaştığında iş dünyası uyusukluktan silkinip kurtulacak, dünün derslerini çarçabuk unutacak ve özveri teorilerini yazarlarıyla birlikte hor görüp, bir kenara fırlatacaktır.

Ancak beklenen canlanmanın yaratacağı olanakların, mevcut krizin derinliğine tekabül etmesini ummak en büyük hayal olacaktır. Çocukluk, olgunluk ve yaşlılık zamanlarında kalp farklı tempolarda atar. Kapitalizmin yükselişi sırasında üst üste gelen krizlerin geçici bir karakteri vardır ve üretimdeki geçici düşüş, sonraki dönem tarafından fazlasıyla telâfi edilir. Şimdi hiç de öyle değil. Çöküş dönemlerinin giderek daha fazla derinleştiği, ekonomik canlanma dönemlerinin ise kısa ömürlü oldukları bir çağa girdik. Zayıf inekler şişman olanları hiç bir iz bırakmadan bir çırpıda mideye indiriyor ve yine de açlıktan böğürmeye devam ediyorlar.

Tüm kapitalist devletler, ekonomik barometre yükselmeye başladığı andan itibaren daha saldırganca sabırsızlaşacaklar. Yabancı pazarlar için mücadele, eşi benzeri görülmedik bir şekilde keskinleşecek. Otarşının avantajları üzerine sofu görüşler bir an önce bir kenara kaldırılacak ve aklı başında ulusal uyum planları çöp sepetine fırlatılacak. Bu, sadece patlayıcı dinamikleri ile Alman kapitalizmi veya gecikmiş ve açgözlü Japon kapitalizmi için uygun olmakla kalmaz, aynı zamanda yeni çelişkilerine rağmen hâlâ güçlü olan Amerikan kapitalizmine de uyar.

Birleşik Devletler kapitalist gelişimin en kusursuz tipini temsil etmekteydi. Kendi iç ve görünüşte bitmez tükenmez pazarının görece dengesi, Birleşik Devletler’e Avrupa üzerinde kesin bir teknik ve ekonomik üstünlük sağladı. Ancak Dünya Savaşına müdahalesi gerçekten de onun kendi iç dengelerinin çoktan bozulmuş olduğu gerçeğinin bir ifadesidir. Amerikan yapısına savaşın kattığı değişiklikler, sırası geldiğinde, dünya arenasına girmeyi Amerikan kapitalizmi için bir ölüm kalım sorunu haline getirdi. Bu girişin aşırı dramatik biçimler almak zorunda olduğu çok açıktır.

Emeğin üretkenliği yasası Amerika ve Avrupa’nın iç ilişkilerinde ve Birleşik Devletler’in gelecekte dünyadaki yerini genel olarak tayin etmekte belirleyici önem taşımaktadır. Yankeeelerin emeğin üretkenliği yasasına verdikleri en üst biçim, bantçılık, standartlaştırılmış veya seri üretim olarak adlandırılmaktadır. Arkhimedes’in dünyayı devirecek kaldırıcı tam da bulunmuş gözüküyor. Ancak eski gezegen devrilmeyi reddediyor. Gümrük duvarları ve süngülerle desteklenmiş çitlerle kendisini koruyarak, herkes kendisini herkese karşı savunuyor. Avrupa hiçbir malı satın almıyor, hiçbir borcunu ödemiyor ve bunlara ek olarak da silahlanıyor. Beş zavallı parçaya bölünmüş, açlıktan kıvranan Japonya, koca bir ülkeyi [Çin -çn.] zaptetmiş durumda. Dünyanın en ileri tekniği, birdenbire, çok daha düşük bir tekniğe dayanan engellerin önünde güçsüzmüş gibi görünüyor. Emeğin üretkenliği yasası gücünü yitirmiş görünüyor.

Ancak sadece öyle görünüyor. İnsanlık tarihinin temel yasası, kaçınılmaz olarak ikincil ve türev olgulardan intikamını alacaktır. Amerikan kapitalizmi, er ya da geç kendisi için tüm gezegenimizde derinliğine ve genişliğine yollar açmak zorundadır. Hangi yöntemlerle? Her yöntemle. Daha yüksek bir üretkenlik katsayısı, aynı zamanda daha yüksek bir yıkıcı güç katsayısı demektir. Savaşı mı vaaz ediyorum? Zerre kadar değil. Hiçbir şeyi vaaz ettiğim yok. Sadece dünyanın durumunu analiz etmeye ve ekonomilere mekanizmaların yasalarından sonuçlar çıkarmaya çalışıyorum. İdealler ve önyargılarla çeliştiğinde olgulara ve eğilimlere sırtını dönen cinsten bir zihinsel korkaklıktan daha kötü hiçbir şey yoktur.

Yalnızca dünya gelişiminin tarihsel çerçevesi içinde faşizmin gerçek yerini tayin edebiliriz. O, yaratıcı hiçbir şey, bağımsız hiçbir şey içermemektedir. Onun tarihsel misyonu, ekonomik çıkmazın teori ve pratiğini bir saçmalığa indirgemektir.

Zamanında demokratik milliyetçilik insanoğlunu ileriye sevk etti. Şimdi dahi, Doğunun sömürge ülkelerinde halen ilerici bir rol oynayabilme yeteneğindedir. Ancak dünya arenasında volkanik patlamalar ve büyük çatışmalar hazırlayan çökmeye yüz tutmuş faşist milliyetçilik, yıkımdan başka hiçbir şey getirmemektedir. Bu konudaki son yirmi beş veya otuz yıllık tüm deneyimlerimiz, eli kulağında cehennem müziğine kıyasla yalnızca pastoral bir uvertür gibi görünecektir. Ve bu kez, çalışan ve düşünen insanlık kendi üretici güçlerinin dizginlerini zamanında ele geçirmekten ve bu güçleri Avrupa ve dünya ölçeğinde doğru bir şekilde örgütlemekten aciz olduğunu kanıtlarsa, neden olunan şey, geçici bir ekonomik düşüş değil, tüm kültürümüzün tümünden ekonomik yıkımı ve mahvı olacaktır.

30 Kasım 1933

[1] Erich Ludendorff (1864-1937), Hitler’i destekleyen, 1920’deki Kapp darbesine ve 1923’deki Beer Hall darbesine katılan bir Junker

generaldır.

- [2] Aristide Briand (1862-1932), kapitalist bir kabinede görev aldığı için, 1906'da Fransız Sosyalist Partisi'nden ihraç edildi. Pek çok kez başbakan ve Milletler Cemiyeti'ne temsilci oldu. 19 Eylül 1929'da, yirmi yedi ülkenin temsilcilerinin katıldığı diplomatik bir öğle yemeğinde, bir Avrupa Birleşik Devletlerinin kurulması çağrısında bulundu. Bu, Troçki'ye, “*Silahsızlanma ve Avrupa Birleşik Devletleri*” adını verdiği bir deneme yazma fırsatını verdi (bkz. *Writings* 1929).
- [3] Joseph Caillaux (1863-1944), 1911-1912'de Fransa Başbakanı olarak ve pek çok kez Maliye Bakanı olarak hizmet etmiş bir Radikaldır.

30 Kasım 1933

link: Lev Troçki, *Milliyetçilik ve Ekonomik Yaşam*, 30 Kasım 1933, <https://marksist.net/node/602>

Enternasyonalizm

Marksist Tutum Çevirileri

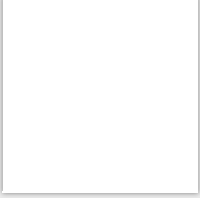
... önceki yazı

**1921 Tüm-Rusya Konferansında Yoldaş Zinovyev'in
Komünist Enternasyonal'in Taktikleri Üzerine
Sunduğu Rapor Hakkında**

sonraki yazı ...

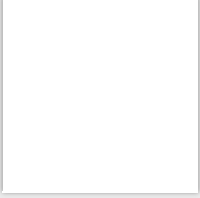
Friedrich Engels

İlgili konularda diğer seçtiklerimiz

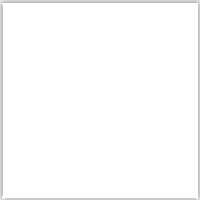
Enternasyonalle Kurtulur İnsanlık

Elif Çağlı

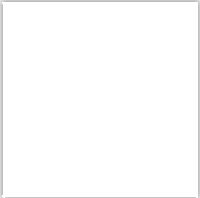
Ekim Devrimi ve Enternasyonalizm

Levent Toprak Ekim 2005

Dünya Devrimi Bir Hayal mi?

Oktay Baran Ağustos 2011

Ekim Devriminin Yankıları

Oktay Baran Kasım 2007